

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Solvitur argumentum desumptum ex inexcusabilitate peccatorum in
die judicii

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

§. III.

Ultimum argumentum diluitur.

Ad ultimum argumentum breviter dico quod si illud recte concluderet, probaret etiam profertendam esse scientiam mediam, quia olim eam admitterebant Semipelagiani, eaque utebantur ad suos errores defendendos, ut facit Suarez Tractatu de Prædest. cap. 5. num. 5. & manifestè colligitur ex Faulto lib. 2. de libero arbitrio cap. 2. ubi ait: Præscientiam & prædeterminationem Dei malè intelligunt astruentes quòd inde hominum actuum causa nascatur. Et paulò post subdit. Generalis itaque præscientia, qua de statu mentis apud Deum manet, de potentia nascitur, sed circa statum hominis, qualitates, & species præstans, de HUMANI ACTUS INSPECTIONE MUTATUR. Et infra ait: Magis de originarietate humana, genus præscientia divina derivat, quam opera ac voluntates hominum, de nullo & impulsu Providentiæ celestis incipere. Et tandem cap. sequenti sic concludit, NISI PRÆSCIENTIA EXPLORAVERIT, PRÆDESTINATIO NIHIL DEERNIT. Si ergo à Scholis Catholicorum decreta ex se efficacia, & consensum nostræ voluntatis antecedentia, relegari debent, quia in libris Calvini continentur: debent etiam, eadem ratione, à Catholicis proferri, ac de medio tolli scientia media, & decreta prævisionem futuri consensu præsupponenda, quia ea similiter docentur à Faulto, Semipelagianorum Antesignano, in libris de libero arbitrio, quos (ut supra retulimus ex Baronio) Hormilda Papa, tanquam hæreticos, & Pelagianam doctrinam continentes, damnavit. Hoc ergo Adversariorum telum, vel irritum est ac inane, vel eo pariter vulneratur scientia media. De quo plura diximus in Apologia Thomistarum, Tractatu de scientia Dei inserta, ubi etiam varia doctrinæ Thomisticæ & Calvinianæ discrimina, exposuimus, & omnia quæ P. Annatus in libro de scientia media disp. 4. cap. ultimo, tum ex Catholicorum, tum ex Hæreticorum testimoniis, post Theophilum Raynaudum, nobis objicit, perspicuè solvimus, & prorsus diluimus; ibique etiam clarè ostendimus, objectionem illam Adversariorum, merito stupidam appellari; cum nemo, nisi omnino bardus & stolidus, tam clara & aperta doctrinæ Thomisticæ & Calvinianæ discrimina quæ sibi expendimus, percipere facile non valeat. Unde de hoc argumento nihil hæc superest dicendum.

Solum referemus quòd ait Magister Lorca, Generalis Ordinis Cisterciensis, & in Academia Complutensi Primarius, disp. 21. de gratia, conclus. 1. nempe Nimis excedere eos qui in superabili contentione descendunt, physicam præmotionem quam docet Thomista, auferre libertatem, & sententiam quæ illam asserit, nihil aut parum à Calvino differre: cuius enim evidens sit ESSE D. THOMÆ DOCTRINAM, & plurimum ex antiquis Scholasticis, nullà rationem merendum est ali quid ei inesse periculi, sed potius creandam esse fidei Catholicæ consonam. Et his censuris uti, NEC PIE, NEC PRUDENTER FIT.

Addam etiam quæ scribit Baromius ad annum 409. Tomo 6. paginà 943. Recentiores illos prudenter admonens & corrigens: Videant (inquit) quanto periculo quidam ex Recentioribus se exponunt, dum in Novatores insurgunt, ut ex consuetudine.

A tent, à S. Augustini sententia de prædeterminatione recedunt, cum alioquin arma non desint, quibus hæretici profligentur.

ARTICULUS VI.

Alia argumenta solvuntur.

Alia solent ab Adversariis proponi argumenta, tum ex autoritate Scripturæ & SS. Patrum, tum ex ratione, qua hæc breviter referemus ac diluemus, ut isto Theologia Thomisticæ Clypeo, omnia ipsorum tela facile propelli ac irritari, imò & in eos retorqueri possint.

§. I.

Solvitur argumentum desumptum ex inexcusabilitate peccatorum in die iudicii.

Hoc argumentum plurimum extollunt & magnificant quidam Recentiores, illudque sub his terminis proponunt. Scriptura & SS. Patres dicunt, omni excusatione carituros improbos in die iudicii: quia quamcumque prætexant occasionem sui lapsus, & quodcumque allegent sibi fuisse impedimentum ad bene operandum, poterunt eis opponi alii, qui in eodem fuerint cum illis statu antecedenti, & tamen rectè egerint: Sed hoc non potest verificari, si divinum decretum sit ex se efficax, & prædeterminans voluntatem ad operandum. Ergo tale decretum rejiciendum est. Minor probatur: Deus in die iudicii non poterit opponere improbis & peccatoribus aliquos viros bonos & justos, qui caruerint decreto efficaci & prædeterminatione physica, & tamen rectè fuerint operati; cum tale decretum, & prædeterminatio ex illo promanans, sint omnino necessaria ad bene operandum, & aliqua applicatio liberi arbitrii, prærequisita ad agendum, ac proinde pertinens ad statum antecedentem potentæ liberæ: Ergo in nostra sententia impossibile est quòd Deus ponat in die iudicii malos Angelis, aut hominibus perverfis, aliquem, vel aliquos, qui fuerint in eodem statu antecedenti cum illis, & tamen rectè operati sint.

Confirmant hoc argumentum, & dicunt ex doctrina Thomistarum sequi, vanas reddi exprobrationes, quibus Deus in sacris litteris exprobrat vineæ suæ (id est populo Israëlítico, vel animæ fideli) quòd uvas non ferat, sed spinas, aut labruscas, hoc est quòd non faciat fructus bonorum operum, sed opera mala & perverfa, ut habetur Isaiæ 5. Sequela probatur: Ut justa sit exprobratio, debuit esse talis cultura vineæ, per quam fructum re ipsa ferret, & non solum per quam possit producere fructus: Sed si tali vineæ desit aliud prærequisitum ad operandum, applicatio scilicet potentæ, quæ est à decreto efficaci, non habet re verà sufficientem culturam, per quam fructum re ipsa ferat: Ergo immeritò Deus illi exprobraret, quòd non faceret uvas, sed labruscas, & imprudenter ab illa expectaret fructus bonorum operum.

Hoc explicant & confirmant exemplo agricolæ, qui si ultimam manum non adhiberet vineæ suæ, & illi denegaret aliquam culturam omninò necessariam ut faceret fructus, immeritò conquereretur de tali vinea, eò quòd non ferret uvas, sed spinas aut labruscas. Sicut etiam immeritò quis exprobraret homini constituto in tenebris, & non habenti copiam luminis, quòd

quod non videret, licet oculos habeat integros & sanos: quia si lumen ei deest, non plus iure expectari potest ab homine oculato quod videat, quam ab homine caeco.

124. Ad objectionem in primis dico cum Augustino epistola 105. ad Sixtinum, illam omnes vires suas perdere in parvulis qui sine baptismo decesserunt: illis enim Deus non poterit opponere in die iudicii aliquos, vel aliquem ex praedestinatiis, qui sine baptismo in se vel in voto, fuerit justificatus, & salvatus.

125. Secundò dico, illud argumentum non solum militare contra decretum praedeterminans & esse efficacem, quod admittunt Thomistae; sed etiam contra gratiam congruam, quam docent Suarez, Vazquez, & alii Recentiores, ut evidenter constabit illud proponendo sub eadem forma & serie verborum, sub qua ab Authore proponitur, Scriptura & SS. Patres dicunt omni excusatione cariturus improbos in die iudicii: quia quaecumque praetexant occasionem sui lapsus, poterunt eis alii opponi qui in eodem fuerint statu antecedenti, & tamen recte egerint: Sed hoc non potest verificari in sententia Suaris, & aliorum qui admittunt gratiam congruam: Ergo &c. Minor probatur: Gratia congrua pertinet ad statum antecedentem potentiae liberae, & est necessario requisita in quocumque homine: vel Angelo, ad bene operandum; ita ut illa subleat, implicet contradictionem quod de facto operetur, ut ejus defensores docent: Ergo Deus in die iudicii neminem poterit opponere ex tota multitudine bonorum Angelorum, vel hominum, qui sine tali gratia congrua recte operatus fuerint.

126. Adde quod, ille cui deest gratia congrua, non minus carere videtur auxilio sufficienti, quam ille cui denegatur gratia de se efficacem & physicè praedeterminans, ut expressè docet P. Martinonis in Anti-Jansenio disp. 27. lect. 3. num. 25. ubi variis argumentis gratiam congruam Suaris & Vazquez, aliorumque Theologorum Societatis confutans, istud tertio loco subijcit: Tertio, si tanta motio & excitatio necessaria est moraliter ad conversionem: ergo qui minorem recipiunt, non habent auxilium moraliter sufficiens, atque ita quotquot non convertuntur, carent auxilio sufficienti moraliter ad conversionem, estque illis moraliter impossibile non convertantur. Vnde huiusmodi querimonia & exprobratio metaphysica esset, non moralis & rationalis, quod absit, Quid est quod debui ultra facere vinea mea & non feci? Isaia 5. Possent enim Iudaei merito respondere: debebas nobis dare auxilium moraliter sufficiens, non autem tale cum quo fuit moraliter impossibile converti, & quo praeventus nemo converteretur. Quomodo expectasti uvas ab iis quibus impossibile moraliter fuit non ferre labruscas? Et infra num. 28. ait sententiam quae docet gratiam congruam incidere in utrumque inconveniens quod objicitur Thomistis, & inducere gratiam necessitantem, ac excludere sufficientem. Quod de morali insufficientia (inquit) manifestissimum est, quia cum tali gratia sola, est moraliter impossibile bene operari, dicitur enim esse moraliter impossibile, quod adeo difficile est, ut nemo illud faciat: quare sicut prior sententia (quae docet gratiam physicè praedeterminantem) negat evidenter dari auxilium physicè sufficiens: ita haec, (quae admittit gratiam congruam) negat evidenter dari sufficiens moraliter. Quorum utrumque alienum esse mihi videtur à sincera Dei voluntate salvandi omnes homines, minimeque consentire cum

A supra dictis Scripturae protestationibus. Quid ultra debui facere vinea mea & non feci? An quia expectavi ut faceret uvas & fecit labruscas? Isaia 5. Nemo enim responderi jure posset agricolae, aut domino vineae, qui sic loqueretur: Frustra expectasti ut faceret uvas, adhibita tantum eâ cultura, cum qua neque unquam ulla alia vinea ab orbe condito fructum tulit, neque physicè aut moraliter possibile erat ut ferret; & debebas aliquid ultra facere, ut prudenter & rationaliter fructum ab illa sperares.

Et certè si agricola praverideret quod si plantaret vineam in aliquo loco sterili & infecundo, nullos unquam fructus produceret; sed spinas tantum & tribulos germinaret; illi merito postea exprobraret quod non faceret uvas, sed spinas, & insipienter omnino ab illa fructus expectaret. Ita cum in sententia Suaris, Vazquez, & aliorum Recentiorum, Deus multis denegat gratiam congruam, eosque ponat in occasionibus illis & circumstantiis in quibus praevit per scientiam mediam nullatenus operaturos, frustra de illis videtur conqueri, eisque exprobrare quod non convertantur, & ferant fructus bonorum operum; poterunt enim respondere, quatenus denegasti gratiam congruam, & nos collocasti in iis occasionibus & circumstantiis, in quibus praverideras nos minime operaturos, & in quibus moraliter impossibile erat nos operari & ferre fructum bonorum operum?

Ex his constat difficultatem propositam esse nobis & Adversariis communem. Praesertim cum omnes Theologi Societatis Jesu, ex praescripto seu decreto Claudii Aquavivae, ejusdem Societatis Generalis, gratiam congruam docere teneantur, ut testantur Tannerus l. 2. ad quaest. 109. & Paulus Leonardus in libro de scientia media, ubi asserunt decretum illud fuisse sub his verbis conceptum & editum: Nostri imposterum omnino doceant inter eam gratiam quae effectum reipsa habet, atque efficacem dicitur, & eam quam sufficientem nominant, non tantum distinctam, etiam cooperantem gratiam habentem, effectum sortiantur, altera non item; sed in ipso actu primo, in quo posita à scientia conditionalium, ex efficaci Dei proposito atque intentione efficiendi certissime in nobis bene, de industria ipse ea media seeligat, atque eo modo & tempore conferat, quo videt effectum infallibiliter habiturum, alius usus, si haec similiter praevideret: quatenus semper moraliter & in ratione beneficii plus aliquatenus efficiat quam in sufficienti gratia, ETIAM IN ACTU PRIMO, contineri; atque hac ratione efficere Deum ut reipsa faciamus, non verò ex eo tantum quod datur gratiam qua facere possumus. Datum Roma die 14. Decembris anni 1613.

E Tertio dico, illud idem argumentum quod nobis opponunt Adversarii, fuisse olim D. Augustino à Pelagianis propositum, & ab ipso solutum & contritum. Nam Monachi Adrumentini sub Valentino Abbate, contendebant quod si gratia efficacem esset necessaria ad agendum, tolleretur correctionis necessitas, & peccatorum inexcusabilitas; & dicebant neminem esse corripiendum si Dei praeccepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum, ut refert D. Augustinus lib. 1. Retract. cap. 67. Unde sic isti Monachi argumentabantur: Si ad servanda praeccepta necessarium est auxilium efficace, Si ad obediendum necessarium est quod Deus det homini obedientiam. Si ad perseverandum

randum necessarium est donum perseverantiae, sine quo nullus unquam perseveravit : sequitur quod non sint corripendi homines, & quod illis non debeat imputari ad culpam, cum quod illis non servant, aut non perseverant ut precepta non servant, aut non perseverant ut precepta non servant : quia Deus pro suo beneplacito, quibusdam tribuit haec dona, aliis vero non tribuit, neque est in eorum potestate illa obtinere. Sed audiamus eos apud Augustinum de correptione & gratia cap. 4. obmurmurantes, ac dicentes : *Redde autem corripere, si eam (scilicet gratiam) mea culpa non haberem : hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem ; vel si deus illi acciperet et nolisset.* Cum ergo & ipsa voluntas Domino preparatur, cur me corripis quia videris magis precepta nolle, & non potius ipsum rogas ut in me operetur & velle : Eiterum cap. 6. Hanc charitatem (inquit) non accepimus : quid tunc corripimus, quasi nos eam nobis dare possumus, & nostro arbitrio habere nolimus ?

132. Illam hanc difficultatem solveret magnus gratiae defensor Augustinus, scripsit epistolam 46. & 47. ad illos Monachos instruendos, & duos eorum libros compoluit : unum de gratia & libero arbitrio, & alterum de correptione & gratia, in quibus ostendit primò, non tolli, sed jvari, & perfici liberum arbitrium per gratiam Dei, quia gratia causat in nobis libertatem, fortissimam & invictissimam voluntatem ; & voluntas nos libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem, ut habetur cap. 8. de correptione & gratia. Secundò, ratione necessitatis gratia non tolli correctionis necessitatem : quia ea utitur Deus tanquam medio extrinsecus adhibito, & exteriùs juvante, dum gratia intus in corde hominis operatur, & ejus voluntatem immutat. Ex quibus constat, hoc etiam argumentum, quod ad eò extollunt & magnificant Recentiores, non esse novum, sed perantiquum, & ex veteri Pelagianorum officina desumptum. His praesuppositis.

133. Respondeo directè ad argumentum, quòd ad hoc ut reprobis sint inexcusabiles in die iudicis, satis est quòd Deus possit illis opponere alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, quibus fuerint aequales in auxiliis sufficientibus, & qui vel nulla vel minora praebuerint impedimenta auxiliis efficacibus. Ratio est, quia ut aliquis possit justè corripì & increpari exemplo alterius, sufficit quòd aequaliter possit ac ille, & tamen aequalia non praestet : ille autem qui est aequalis alteri in auxiliis sufficientibus, quamvis sit in aequalis in efficacibus, aequaliter potest : quia aequalis efficacia non dant posse agere, neque praebent virtutem aut complementum potentiae, sed tantum actualitatem & applicationem illius (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) & aliunde peccatores quando transgrediuntur precepta, tali actualitate & applicatione non carent, nisi quia per culpam mortalem aut venialem, ei possunt vel posuerint impedimentum. Unde

134. Respondeo ad confirmationem, Deum merito exprobrare vineae suae, quòd non ferat uvas, sed spinas, & animas fideles, quòd non faciat fructus bonorum operum ; quia licet tali vineae desit aliqua cultura necessaria ad producendos fructus, & anima aliquod auxilium priùs natura requisitum ad operandum, ille tamen defectus & carentia provenit ex culpa ipsius hominis, qui per propriam malitiam, vel negligen-

135. riam, divinae gratiae praebuit obicem. Ita expressè docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. ubi sibi opponit idem omnino argumentum quòd nobis objicunt Adversarii, & eodem modo illud resolvit, quòd à nobis solutum est. Sic enim habet : *Cum aliquis non possit sine auxilio divinae gratiae habere ea quae sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem, sicut est spes, dilectio, & perseverantia : potest alicui videri quòd non sit homini imputandum, si praedictis careat : praecipue cum auxilium gratis mereri non possit, nec ad Deum converti, nisi Deus eum converterat, nulli enim imputatur quòd ab alio dependet. Quòd si concedatur, plura in convenientia consequi manifestum est : sequitur enim quòd ille qui fidem non habet, nec spem, nec dilectionem Dei, perseverantiam in bono, non est poenitentia dignus.*

136. Ecce ipsummet Adversariorum argumentum, cui sic respondet. Ad hujus dubitationis solutionem considerandum est, quòd licet aliquis per motum liberi arbitrii divinam gratiam nec promereri nec advocare possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat : dicitur enim de quibusdam Job 21. *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Et Job. 24. *Ipsi fuerunt rebelles luminibus.* Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire divinae gratiae receptionem, non immeritò imputatur ei qui impedimentum praestat gratiae receptioni : Deus enim, quantum est ex se, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratia impedimentum praestant. Sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputaretur ei qui oculos claudit, licet videre non possit, nisi lumine Solis praeveniatur.

137. Idem docet exponens illa verba Joannis : *Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Dicit enim, quòd sicut grave per naturam non potest sursum ferri, nisi trahatur ab alio : ita cor humanum ex se ad inferiora tendens, non potest sursum elevari, nisi trahatur per gratiam. Si vero non elevetur, non est defectus ex parte trahentis, qui, quantum est de se, nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus qui non trahitur. Et 2. 2. quaest. 2. art. 5. ad 1. *Auxilium gratiae (inquit) quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur : quibus autem non datur, ex justitia non datur, in poenam praecedentis peccati, & salutem originalis, ut habet Augustinus lib. de correptione & gratia cap. 5. & 6.*

138. Ex his ergo constat, quòd secundum doctrinam D. Thomae imputatur homini quando non operatur, etiam si non habeat tunc auxilium efficax, quia non habere est ex impedimento quòd voluntarie apponit, reddendo se illo indignum, & se disponendo ad ejus denegationem, per culpam mortalem, aut venialem. Unde patet responsio ad exemplum allatum de vinea cui desisset ultima cultura, & de homine in tenebris constituto : dicendum enim est, quòd si agricola dedisset vineae omnes primas culturas, & esset paratus dare illi ultimam, & vinea illam recufaret, ac illi poneret impedimentum, merito posset illi exprobrare, si postea non faceret uvas, sed labruscas. Sicut etiam jure exprobraretur homini constituto in tenebris, quòd non videat, si quis ipsi lumen offerret, & daret aperire fenestras, ille tamen impediret.

§. II.

Variae instantiae proponuntur & solvuntur.

139. Contra hanc responsionem & doctrinam ex S. Thoma & aliis SS. Patribus infra referentur.